

Historia Critica - de Cumanis
Anonymi Bele Regis Notarij.

No 41

Scilicet Anonymus capite VIII. Dum Almus Dux
cum ceteris suis Ducibus venisset ad urbem Kioviam
atque Regna Ruthenorum occupare coepisset, tunc
Dux Ruthenorum de Kiovi missis legatis septem
Duces Cumanorum (15) suos fidelissimos amicos
in adiutorium postularit, qui septem Duces Cumanos
amicitia suis causa de Kiovi celerissimo cursu contra
Almum Ducem venerunt, Dux de Kiovi cum exercitu
huo obviam processit eis, et adiutorio Cumanorum
armata multitudine contra Almum Ducem venire
coepit etc. etc.

Quaestio hic gravissima oritur, qualem nam Gentem
Anonymus per vocem Cumanos in hac sua historia
intelleverit, an Nationem aliquam Ungaricam, an
Ruthenicam, an Valachicam, vel aliam quamcunque.

Primum autem quaestio haec resolvatur, notanda
sunt sequentia. 1° Anonymum scripsisse hanc
historiam ~~in~~ saeculo XIII, et probabilissime
post obitum Regis Bele IV. cuius Notarius fuit.
Iste est post annum 1270. seu circa annum 1280.
quo tempore utriusque Cumanorum introductus est,
nam ante tempora Regis Bele IV. teste Anonymo
alio (quem descriptit M. Thuroepius), qui scripsit hanc
sententiam suam historiam 1358. iidem Cumanos, voca-
bantur Kumi. (Cuni). ab inditum Ungari dunt Kumi, aut Kumnok.

2do. Anonymus Bele Regis Notarius, eos, qui contra
Almum cum Ruthenis pugnavit, vocat Cumanos, contigit
autem haec pugna teste Anonymo Anno d. 885.
eius est post saeculo IX. ergo cum ante saeculum
XIII utriusque Cumanos, nullibi fuerit, ut
supra ostensum est, Gentili Ruthenis federatae
Nationi Cumanos, non cur ab Anonymo tribuatur
disquirendum.

Dico itaque, cum Anonymus demonstratur, gentem
illam, quae cum Ruthenis federata contra Almum
Ducem venerat, et convenire omnia attributa
illius gentis, quae Anonymo nota erat sub nomine
Cumanos, ea de causa, ignorans gentem illam veterem, unde veniat,
putabat fuisse eandem, quam hoc tempore noverat
sub nomine Cumanos.

Erat autem gens illa Cumanos tempore Anonymi
Natio Ungarica, seu idiomate Ungarico utens, ut liquet
et Testimoniis notum est; videbatque sua capita
ad reliquos solum ad sinistram partem capitis in notam
colligatis, ut olim quidam Ungari crebant, et
ipse Anonymus de his Cumanis cap. 8. affert:
Et longa Capita Cumanos Almi suis milites
mactabant longam crudas ~~ca~~ caecitibus. Accedit
quod nomina Gentem hoc saeculum Cumanos sint
vere Ungarica, et et praeterea post ingressum in
Panoniam cum Almo dux uxorem gentem constituit
etc. Ex his conficitur, cum Anonymum
per vocem Cumanos intellexisse, omnino gentem
idiomate Ungarico utentem, haec est, Ungaram —
Distinguit praeterea diligenter inter Ruthenos, et Cumanos
ut legitur est in sequentibus capitulis. Ergo Cumanos
Anonymi neque erant Rutheni, neque Valachi, aut
alia quavis gentem natio distincta ab Ungaris —

cum itaque sub nomine Cumanos Anonymi
labeat natio aliqua Ungarica, quævis Sinitæ
alba, ex granam Regione h. e. ~~Cum~~ h. dicti
Cumani in adiutorium Ruthenos contra Aloum
Ducem uenerint?

Hac quoque, ut debite resolvatur, necessaria est
priora notitia, populorum incolentium ea Regna
que Ruthenis¹⁰ ⁸⁸ sunt colimitanea.

Sciendum itaque 10. Anno 1885. ~~limite~~ ^{At:} ~~Russie~~
~~huc Puthenia fuisse~~ ~~separantes~~: ab oriente
~~terminabatur, majore~~ ~~Tartaria~~ Russiam in tres
divisam fuisse Ducatus, in Novogorodensem 2 do
Lithuanensem, et Kiowensem. Tres ego hi Ducatus
conspiciebant Regionem, quae tunc Russiâ, huc Puthenia
appellabatur. ~~huc~~ ^{hinc} ~~terminabatur~~ ^{terminabatur} a Septentrione ~~terminabatur~~
~~Lithuania~~ ^{Polonia} ~~terminabatur~~ ^{terminabatur} a Bialo otero, atque
Volga, huc ~~Atli~~ ^{Atli} fluvio. . . Ab oriente fluvio
occa, qui à meridie, ab urbe Coresch in Septentrionem
tendens in fluit in Volgam ad urbem Nisi novogorod.
à Meridie ~~Tartaria~~ ^{Europa} ~~terminabatur~~ ^{terminabatur} a parte
fluvij Danavris (Nieser) Ab occidente Danavris
fluvio et Lithuania atq. Esthonia. -

habebat. Ego Russia Anno 888 populos colimus,
 tancoos à Septentrione acolas laus Ladoga
 Onega, ^{mitelas} + Kargopol, item acolas fluij Volga
 hoc est, ^{fluvius} Temoz, Kargelits, jugros, ^{fluvius} ~~Magros~~ ^{Magros}
~~Magros~~, care, case, penach, Turiani, Curtjungs
 mate ^{progre} Néke. ut supra ostensum est, nationem
 Ungaricam. ad orientem item albrans nationes
 idiomate Ungarico utentes, acolas ^{fluvij} ~~Volgam~~ ^{fluvij}
 à Meridie Bessarabiam, Moldaviam, Transylva
 niam; ab Occidente populos Slavicos Lithuanos
 et alios ~~Ruthenos~~ ad mare finem Ungaros, Esthones.

~~Ex 1~~
Notandum autem Anno 885. fuisse quidem nobiles
et quosdam ~~et~~ Ungaros, et et in Polonia, Transyl-
vania, Moldavia, reliquias nempe abilitas, sed
ideo paucos, et leproso, et et per famulas porcos, et
hi omnino ~~habeant~~ bello t. x. belli. uxoriam gredi
aut ~~habeant~~ incapaces fuerint, nec ducet ~~non~~ aut
Reges proprios alios habuerint. Verum ~~est~~ ponemus
nobiles Transylvania, Moldavia, et Bessarabia rationis
Ungarica fuisse bello gredi copaces, hoc tamen
minime esse potuisse eam gentem, quam ^{Ungaricam} Anonymus
et ad nomine Cumanos dicit in adiutoriumuisse
Ruthenis contra Almu.

Nam 1° constat ex Anonymo Septem duces cum
~~cum familia~~ postquam pace confecta condiscent
 cum Almo Patriam occupare hi cum adonibus
~~et~~ Prohibus et familijs ad Kioviam conueniunt
 inde primum in Transylvaniam, Moldaviam, et Bessarabiam
 descendunt, quia illud autem fuisse educere familijs
 ex Transylvania, Moldavia, et Bessarabia, ut has ibi
 in Transylvaniam, Moldaviam, et Bessarabiam, quem alinde
 nucleabant, reducant. ego non ex Transylvania, Moldavia,
 et Bessarabia hi Septem duces cumanos venire.
 Deinde clare dicit Anonymus eos descendisse in Pannoniam
 à Kiovia, descendere autem in Pontum est venire
 à Septentrione, et non ab Oriente ex Transylvania, Moldavia
 etc.

NB. Ex Stralemburgio. pag. 180. Cap. III. §. IV.
Distribuitur Russia propria dicta in Russiam, Pomeraniam
et Albam.
Russia magna ejus Metropolis Novograd, hodie
Principatus, Novograd-wielki; 2 Wladimir, hodie Mala
3. Lwow, et Retan, 5 Janislax (Rastow) NB.
ubi Ingal.) 7 Bielz Gzer. 8 nifi novagorod.
Hkov, et Plestkov.
Russia minor, ubi hinc Metropolis, et Principatus
1 hinc. 2 Chernikow, 3 Libenia, hinc Ukraina — adque
~~Principatum polonae arrendit~~ ~~Grogguli Poloni;~~
NB. pona hoc §. V. pag. 181 et 182 Stralemb.

claram ergo se eos Septem Lacus Comanos à
~~Septentrio~~
~~De~~, quomodo Ungari Transylvani, Moldavi, et
 Bessarabii venire prohibent in Dniuboniam Turis
 de Kiov, dum exercitus Almi erat in bemedius
 inter Kioviam, et Moldaviam atque Bessarabiam
 Almus enim jam portas Ruthenorum Kioviam ad Mosiam
 iacentes jam occupaverat ante prolium.
~~idem~~ capite id clare dicit, Ducem de Lufudal
 cum adfuisse cum suis copiis, ergo à Septentrione venit
 Denique, vocat hos cumanos, hos fidelissimos
Amicos, demonstratum autem est alibi Finos, id est
 Kozjehos, et acolas Lacus Ladoga, Orega, Kiangopol
 etc. à Principio Sæculi. Ephiores etc. ab jam ante
 Xlūm natum usque ad annum vicinis 1250.
 ab eis fuisse confederatos, et amicos Russorum
 ut ex historiis Suecorum constat, adeo, ut quibus
 Sueci, et Finlandos Ephiores, etc. bello petebant,
 Russi Finlandos semper auxilium tulerint, et
 vicissim, quando Sueci Russos petebant, Reges
 Finlandos semper auxiliis erant Russis, inde
 factum, ut Finlandi à Suecis fuitis inseparabiles
~~et~~ ad tempora usque Magni Ladoslav Smet,
 ut alibi ostensum est.
 Atque ex his manifeste concluditur eam gentem
 Ungorum, quam Anonymus designat per vocem
Cumanos, fuisse acolas Lacus Ladoga, et Orega, Kiangopol
 etc. hoc est, Finlandos, Kozjehos, seu Megyros
 et Vongeros, quibus etc. voco eos, quos Porphyru
 geneta vocat Chazaros, et à Chazaris de Turis
 discessionem fuisse, atque cum Turis, hoc est
 Ungaris Saxoniam occupasse —

NB. legenda ea, quæ habet Schlöser pag. 87 ad 89.
 Chazarum et Russi erant fratres (Chaz est
 Federati) ex historia Orientali.
 Chazarum tempore Rurichij (qui regnavit ab A.
 862. ad N. erant vicini ad Borjsthem, et
 Kiovia ipsis tributaria — fortassis ab 885.
 Russia nascentis ab A. 862 ad 1015. —

